

Synod 2021-2023

"O Kościół synodalny: komunია, uczestnictwo i misja".

Krajowe podsumowanie etapu diecezjalnego

1. Słuchanie ludu Bożego

Zwołanie Synodu Powszechnego stanowiło dla Kościołów we Włoszech okazję do realizacji niektórych wskazań, jakie w ostatnich latach dał papież Franciszek. Już w 2015 r., podczas Krajowego Zjazdu Eklezjalnego we Florencji, mówił o "stylu synodalnym", natomiast w 2019 r. powrócił do tematu synodalności, zalecając rozpoczęcie procesu "od dołu do góry i od góry do dołu". I tak, odpowiadając na jego wielokrotne apele, zebrane i podjęte przez 74. Zgromadzenie Ogólne Konferencji Episkopatu Włoch, w maju 2021 r. została zainicjowana Synodalna Droga Kościołów we Włoszech, oficjalnie otwarta we wszystkich diecezjach 17 października 2021 r. i mająca na celu użyczenie ucha na to, "co Duch mówi do Kościołów" (por. Ap 2, 3). Ścieżka przewiduje rozwój w ciągu pięciu lat, podzielony na trzy fazy: narracyjną (2021-2022; 2022-2023), sapiencjalną (2023-2024) i profetyczną (2024-2025). Rok duszpasterski 2021-2022, zgodnie z prośbą Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów, został poświęcony słuchaniu i konsultowaniu się z Ludem Bożym, w pełni zgodnym z zarysem Synodu powszechnego *"O Kościół synodalny: komunია, uczestnictwo i misja"*: Zainicjowano również konsultacje poza granicami tych, którzy czują się członkami wspólnoty kościelnej, poprzez propozycję duchowej drogi wzajemnego słuchania i przeżywanego synodalności, na której można by dźwignąć tę reformę, o którą Pan nieustannie prosi swój Kościół. Przedstawiamy tu krótką relację z drogi przebytej w tym pierwszym roku.

Zaangażowanie było szerokie i różnorodne: od Kościołów lokalnych w ich formacjach (diecezje, parafie, strefy duszpasterskie lub fora...) i we wszystkich ich częściach składowych, z wysiłkiem dotarcia do świata polityki, zawodów, szkół i uniwersytetów, do miejsc cierpienia i opieki, do sytuacji samotności i marginalizacji.

Nie brakowało niepewności i perypetii, zwłaszcza w początkowej fazie, aby spowolnić podróż, zwłaszcza w sezonie naznaczonym niepokojem i oszołomieniem, od rozbłysku pandemii z jej ładunkiem żałoby, cierpienia i trudu, po wybuch wojny na Ukrainie, który na nowo rozpałił rany, lęki i urazy. Wśród tych kryzysów Lud Boży starał się przezwyciężyć indywidualizm, sceptycyzm i opłotki, i wyruszył w drogę.

Powołano Krajową Grupę Koordynacyjną, utworzono około 50 tys. grup synodalnych wraz z ich moderatorami, na łączną liczbę pół miliona uczestników.

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

ludzi. Ponad 400 referentów diecezjalnych wraz ze swoimi zespołami koordynowało prace, wspierając wytrwale i z przekonaniem inicjatywy, produkując dotacje i zbierając narracje. Powstała sieć współodpowiedzialnych, która jest pierwszym, niespodziewanym owocem Drogi i cennym zasobem dla jej kontynuacji. Łączność między osobami kontaktowymi była ważna dla podtrzymania bogatej i wymagającej pracy, która musiała również napotkać opór wynikający z obawy przed uruchomieniem procesu, który po prostu pozostawiłby rzeczy takimi, jakimi są.

Dwieście podsumowań diecezjalnych i 19 podsumowań przygotowanych przez inne grupy - w sumie ponad 1500 stron - dotarło do Sekretariatu Generalnego Konferencji Episkopatu Włoch pod koniec czerwca. W niektórych Kościołach lokalnych droga ta została zaszczerpiona na trwających Synodach diecezjalnych, które właśnie się rozpoczęły lub niedawno zakończyły, z uwagą na przeplatanie drogi diecezjalnej z narodową i powszechną oraz z gotowością do odczytania Synodu diecezjalnego jako daru także dla innych Kościołów, z nowym duchem i szerszą wizją, która może pomóc w odejściu od logiki Synodów dokumentalnych.

Tchnienie Ducha sprawiło, że wspólnoty, czasem zmęczone i zapatrzone w siebie, znów ruszyły, otworzyły oczy i serca, pozwalając dostrzec i rozpoznać "współtowarzyszy podróży" i dług słuchania, który dojrzewał z czasem. Kilka osób, niekiedy zamkniętych w niewidzialności, dotarło dzięki zaproszeniu Synodu i zostało włączonych w drogę słuchania, która w końcu dostrzegła w nich protagonistów. Ponadto od razu stało się jasne, że nic nie jest obce życiu Kościoła, a zatem, że Kościół może być naprawdę domem każdego. Należy jednak zauważyć, że droga obrona w pierwszym roku przechwyciła głównie tę część włoskiej wspólnoty kościelnej, która w jakiś sposób grawituje lub dotyczy obwodów parafialnych, choć z kilkoma ważnymi wyjątkami i dużą kreatywnością. Parafia pozostaje paradygmatem strukturyzującym wyobrażenia duszpasterskie i misyjne, chociaż obecność i działanie włoskich katolików ma miejsce również w środowiskach, które w mniejszym stopniu są zakotwiczone w parafii. Jest to datum, które należy wziąć pod uwagę, aby mieć pełne wyobrażenie o artykulacji, różnorodności i bogactwie form chodu Kościołów we Włoszech.

Metoda rozmowy duchowej pomogła przeżyć proces synodalny: słuchanie życia pozwoliło nie ugrzęznąć w jałowej konfrontacji idei, ale sprzyjać autentycznej wymianie, w której można było uchwycić "znaki czasu". Rozpoczęcie na nowo od wysłuchania doświadczeń pozwoliło wspólnotom włoskim, niekiedy zakorzenionym w pozycjach obronnych i rezygnacyjnych, odkryć, że są zdolne do przyjęcia i kochania. Ta metodologia, promująca dynamikę, która pomaga przejść od "ja" do "my", od perspektywy indywidualnej do wspólnotowej, została szczególnie doceniona, do tego stopnia, że z wielu stron pojawiły się prośby o utrzymanie, pogłębienie i wzmocnienie jej jako zwykłej praktyki.

Rozmowa duchowa pozwoliła na wydobywanie zmagania i ograniczeń rzeczywistości

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

eklezyjnej, ale zawsze w perspektywie proaktywnej Biskupów nadziej Spółności do dynamiki

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

W ramach życia wspólnoty i jej formy strukturalnej, na przykład, jasno odnotowano wiele długoletnich problemów: klerykalizm, rozłączenie między pracą duszpasterską a rzeczywistym życiem ludzi, poczucie zmęczenia i samotności niektórych księży i innych osób zaangażowanych w życie wspólnotowe, brak organiczności w propozycji formacyjnej, afazja niektórych liturgii. Badanie to nie było jednak nacechowane poczuciem rezygnacji, ani gorącymi tonami windykacji. Wręcz przeciwnie, ze względu na sposób, w jaki został przeprowadzony, proces synodalny otworzył przestrzenie i możliwości ponownego przemyślenia i głębokiej reformy tych dynamik, wychodząc od synergii, które aktywował i przyjemności ze wspólnej pracy. Synodalność nie została po prostu wypowiedziana, ale była przeżywana, także z uwzględnieniem nieuniknionych trudności: w pracy zespołu diecezjalnego - prezbiterów, diakonów, świeckich, mężczyzn i kobiet zakonnych razem, młodzieży i dorosłych, z uczestniczącą obecnością biskupa - w dyskretnym i troskliwym towarzyszeniu zaangażowanym parafiom i rzeczywistościom, w uruchomionej kreatywności duszpasterskiej, w zdolności do planowania, weryfikowania, zbierania i oddawania wspólnocie. Doświadczenie to było ekscytujące i generujące dla tych, którzy zgodzili się podjąć ryzyko zaangażowania się w nie: w wielu kontekstach przyczyniło się do ożywienia organizmów uczestnictwa kościelnego, pomogło odkryć na nowo współodpowiedzialność, która wynika z godności chrzcielnej, a także ujawniło możliwość przewyższenia wizji Kościoła zbudowanej wokół posługi święceń i przejścia do Kościoła "całego ministerialnego", który jest wspólnotą różnych charyzmatów i posług. W tym względzie nie należy lekceważyć trudności w wzbudzeniu serdecznego zaangażowania niemałej części duchowieństwa, które z pewną nieufnością patrzyło na Drogę Synodalną. Ponadto w niektórych fragmentach harmonia między zwyczajnymi sposobami sprawowania posługi biskupiej a przyjęciem stylu w pełni synodalnego, do którego zmierza Droga, nie została uznana za oczywistą.

Referenci diecezjalni spotkali się kilka razy *online* i dwukrotnie w obecności w Rzymie: od 18 do 19 marca i od 13 do 15 maja 2022 r. To ostatnie spotkanie rezydencjalne, z udziałem biskupów reprezentujących Regionalne Konferencje Episkopatów, pozwoliło im na wspólne sporządzenie wstępnej syntezy krajowej. Następnie, podczas 76. Zgromadzenia Ogólnego Konferencji Episkopatu Włoch (23-27 maja), w którym w dniach 24 i 25 maja 2022 r. wzięło udział 32 referentów diecezjalnych, tj. po dwóch z każdego Regionu kościelnego, przeprowadzono dalszą refleksję, na sposób synodalny, prowadzącą do określenia niektórych priorytetów, które wyłoniły się ze słuchania Ludu Bożego.

2. W dziesięciu rdzeniach różnorodność akcentów i wrażliwości Kościołów we Włoszech

Słuchanie, przyjmowanie, relacje, świętowanie, komunikowanie, dzielenie się, dialog, dom, fragmenty życia i metoda to dziesięć jąder, wokół których zorganizowano refleksje wyłaniające się z syntez diecezjalnych: nie są to abstrakcyjne, z góry ustalone kategorie,

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

ale sposoby angażowania się, gromadzenia i przedstawiania Kościoła społecznej

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

przeżywała wspólną drogę Kościołów we Włoszech, w ich artykulacjach i specyfice. Ten podstawowy wybór stanowi również próbę wznowienia drogi przebytej między dwiema ostatnimi Krajowymi Konferencjami Eklezjalnymi, obchodzonymi w Weronie (16-20 października 2006 r.) i we Florencji (9-13 listopada 2015 r.), z zamiarem przejścia od zwykłego ustrukturyzowania według sektorów działania lub według misji urzędów duszpasterskich (na różnych szczeblach) do wizji, która zawsze stara się objąć całość egzystencji ludzi i uchwycić wzajemne powiązania życia.

Każdy rdzeń należy rozumieć jako wymiar, deklinację lub sferę wspólnego chodzenia. W tym sensie dziesięć jąder nie jest alternatywnych, lecz komplementarnych; niektóre wyrażone jako czasowniki, inne jako rzeczowniki, właśnie po to, by uszanować rezonanse, z jakimi zostały wyrażone. Ich pluralizm nie stanowi ograniczenia, które należy przewyciężyć poprzez operację homogenizacji lub hierarchizacji, lecz przyczynia się do zachowania zasadniczego pluralizmu doświadczenia Kościołów we Włoszech, z całą różnorodnością akcentów i wrażliwości, które są przez nie przenoszone i których są nosicielami.

2.1 Posłuchaj

Słuchanie i poczucie bycia wysłuchanym to z pewnością wielkie odkrycie procesu synodalnego i jego pierwszy bezcenny owoc, obok rozeznania. Jednym z najbardziej widocznych danych jest uznanie długu słuchania jako Kościoła i w Kościele, wobec wielości podmiotów. Syntezy diecezjalne oraz inne, które wpłynęły bezpośrednio do Sekretariatu Konferencji Episkopatu Włoch, podkreśliły potrzebę wzrastania w słuchaniu każdego człowieka w jego konkretnej sytuacji życiowej. Z jasnością Kościoły we Włoszech podkreśliły konieczność wysłuchania młodych ludzi, którzy nie proszą, by coś dla nich zrobić, ale by ich wysłuchano; ofiar nadużyć seksualnych i nadużyć sumienia, przestępstw, za które Kościół odczuwa wstyd i skruchę oraz jest zdecydowany promować relacje i bezpieczne środowiska w teraźniejszości i w przyszłości; ofiar wszelkich form niesprawiedliwości, w szczególności przestępczości zorganizowanej; terytoriów, których krzyku należy wysłuchać, dzięki wkładowi specyficznych umiejętności i zaangażowaniu w "bycie w środku" danego miejsca i jego historii. Słuchanie wymaga porzucenia uprzedzeń, rezygnacji z udawania, że zawsze wiemy, co powiedzieć, nauczania się rozpoznawania i przyjmowania złożoności i wielości.

Autentyczne słuchanie jest już głoszeniem dobrej nowiny Ewangelii, ponieważ jest sposobem uznania wartości drugiego, jego bycia cennym. Słuchanie stanowi wówczas jedno z misją powierzonych Kościołowi i jest zasadą i stylem podejmowania odpowiedzialności za świat i za historię. Szczególną uwagę w tym słuchaniu należy zwrócić na sytuację ubóstwa: to stąd i z ubogimi świata nasze wspólnoty muszą być w stanie nakreślić drogę na trzecie tysiąclecie. Pozostaje jasne, że delikatność słuchu jest

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

stopniowo kształtowana przez Słowo Pana, które jest *Białą Komunikacją Społeczną*

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

otwiera szeroko serce. Autentyczne słuchanie Słowa jest antidotum przeciwko zamknięciu się w sobie, drogą do wyrazistej obecności w rzeczywistości społecznej i do coraz większego dzielenia się. U podstaw słuchanie Słowa i słuchanie życia są tym samym słuchaniem, ponieważ Pan pozwala się spotkać w zwykłym życiu i egzystencji każdego człowieka i właśnie tam prosi o uznanie. Stąd jednogłośnie odczuwana potrzeba ponownego postawienia Słowa w centrum, wyobrażenia sobie ścieżek wzrostu w tym wymiarze i inwestowania w postaci, które umieją im towarzyszyć.

2.2 Weź

Konsultacja synodalna podkreśliła znaczenie przeżywania bliskości w wielości sytuacji i warunków życiowych zamieszkujących dane terytorium: osoby stanowią prawdziwe bogactwo wspólnot, każda z nich ma swoją niepowtarzalną i nieskończoną wartość. Nie chodzi o to, by myśleć, że ci, którzy należą do wspólnoty kościelnej, muszą podjąć wysiłek otwarcia się na tych, którzy pozostają na progu. Przyjęcie jest raczej drogą nawrócenia, aby we wzajemności nadać kształt wspólnocie braterskiej i integracyjnej, która umie towarzyszyć i cenić każdego. Ta świadomość umożliwia przewyżczenie rozróżnienia "wewnątrz" / "na zewnątrz".

Życie przyjęciem oznacza zharmonizowanie pragnienia "Kościoła wychodzącego" z pragnieniem "Kościoła, który wie jak wpuścić", poczynszy od celebracji Eucharystii. Stworzenie "posługi bliskości" dla świeckich, która byłaby poświęcona słuchaniu sytuacji słabości, mogłoby wesprzeć proces odnowy w perspektywie wspólnot bardziej otwartych, mniej osądających i zdolnych do nie pozostawiania nikogo w tyle. Istnieje potrzeba całościowego przemyślenia: liczne akcenty wskazują na braki w zdolności do integracji. W szczególności dostrzeżono potrzebę dotknięcia ran i oddania głosu sprawom, które często są omijane. Jest wiele różnic, które dziś domagają się akceptacji: pokoleniowe (młodzi ludzie, którzy twierdzą, że czują się osądzeni, mało rozumiani, mało mile widziani ze względu na swoje pomysły i mało swobodnie je wyrażają; osoby starsze, które chcą być otoczone opieką i doceniane); generowane przez zranione historie (ludzie w separacji, rozwiedzeni, ofiary skandali, uwięzieni) płci (kobiety i ich waloryzacja w procesach decyzyjnych) i orientacji seksualnej (osoby Lgbt+ wraz z rodzicami); kulturowych (np. związanych ze zjawiskami migracyjnymi, wewnętrznymi i międzynarodowymi) i społecznych (nierówności, pogłębione przez pandemię; niepełnosprawność i marginalizacja).

2.3 Raporty

Osoba jest ważniejsza od rzeczy do zrobienia i roli: ta zasada wielokrotnie wybrzmiewała podczas konsultacji synodalnych, wraz z uznaniem, jak często

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

pominięty. Dbałość o relacje wymaga, by nie dać się zamknąć w klatce ról i funkcji - choć są one konieczne - i nie używać ich jako zamknięć, w których można się zamknąć. Wszyscy we wspólnocie kościelnej muszą nauczyć się żyć w relacjach bardziej uważnych na drugiego człowieka, zwłaszcza gdy pełnią posługę i służbę: kapłani są przede wszystkim powołani do bycia "mistrzami relacji", zdolnymi do bycia i chodzenia z innymi. Ponadto pojawia się również troska o poczucie osamotnienia, jakiego doświadczają niekiedy księża, oraz o potrzebę istnienia wspólnot zdolnych im towarzyszyć.

Relacje wymagają czasu i stałej opieki: są kruchym dobrem, które potrzebuje indywidualnej energii, synergii wspólnoty oraz akceptacji trudów i porażek. Wspólnoty potrzebują ścieżek pojednania, aby zamieszkać i przewyciężyć konflikt i fragmentację. Wymaga to uznania, że wymiar relacyjny nie wzrasta automatycznie, ale dzień po dniu, robiąc miejsce na spotkanie, konfrontację i dialog, i umiając iść z innymi, nie chcąc za wszelką cenę narzucić własnego rytmu.

Spotkania z ludźmi nie powinny być przeżywane jako następstwo, ale jako centrum działania duszpasterskiego. Dlatego ważne jest, aby funkcje i zadania, które obecnie pełnią prezbiterzy, przejrzeć z bardziej wspólnotowej perspektywy. Troska o relacje we wspólnocie oznacza rozpoznanie i objęcie opieką różnych form samotności oraz tych, którzy doświadczają sytuacji słabości i marginalności.

2.4 Świętuj

Pomimo różnorodności sytuacji, proces synodalny był naznaczony silnym napięciem duchowym. Słowo Boże jest uznawane za klucz do ponownego stania się wiarygodnym i istnieje silne pragnienie jego głębszego poznania poprzez takie metody jak Lectio Divina, Liturgia Słowa i formacja biblijna. Prowadzenie przez wykształconych diakonów, zakonników lub świeckich (mężczyzn i kobiety) dałoby więcej możliwości spotkania ze Słowem i odpowiedzi na pragnienie życia w Duchu.

Sprawowanie Eucharystii jest i pozostaje "źródłem i szczytem" życia chrześcijańskiego, a dla większości ludzi jest jedynym momentem uczestnictwa we wspólnocie. Widać jednak dystans między przekazem Słowa a życiem, brak dbałości o celebrowanie oraz niskie zaangażowanie emocjonalne i egzystencjalne.

W obliczu "nudnych liturgii" lub liturgii sprowadzonych do widowiska, istnieje potrzeba przywrócenia liturgii trzeźwości i decorum, aby odkryć na nowo całe jej piękno i przeżywać ją jako mistagogię, wychowanie do spotkania z tajemnicą zbawienia, która głęboko dotyka naszego życia, oraz jako działanie całego Ludu Bożego. W tym sensie istnieje pilna potrzeba aktualizacji rejestru językowego i gestowego. Do odkrycia na nowo jest również wartość pobożności ludowej (często łączonej z

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

sanktuaria i kult maryjny), która nadal owocuje w budowaniu chrześcijańskiej i wspólnotowej tożsamości parafii i terytoriów, i która - jeśli jest przeżywana właściwie - może być okazją do głoszenia i propozycją dla tzw. dalekich, pod warunkiem rozeznania ewentualnych dwuznaczności i podjęcia wysiłku, by stała się okazją do wzrostu sumienia obywatelskiego, wrażliwego na problemy społeczne i ekonomiczne rodzin i ubogich.

2.5 Komunikacja

Komunikacja i język to dwa słowa klucze, które wyłaniają się z materiałów pochodzących z diecezji. Istnieje powszechne przekonanie o Kościele, który przekazuje obraz Boga osądzającego, a nie miłosiernego Ojca. Język niedyskryminujący, mniej naznaczony sztywnością, ale bardziej otwarty na pytania o znaczenie, wydaje się być kluczem do przemówienia do tak wielu poszukujących, do uczynienia Kościoła bardziej dostępnym, bardziej zrozumiałym i bardziej atrakcyjnym dla młodych i "odległych", bardziej zdolnym do przekazywania radości Ewangelii. Nie wystarczy operacja *charakteryzacji*: nawrócenie języka wymaga ponownego nawiązania kontaktu z bijącym sercem doświadczenia wiary w konkretach życia współczesnych mężczyzn i kobiet. Od Kościoła i w Kościele oczekuje się jasnego, odważnego i kompetentnego języka w kwestiach naszych czasów, starannie dobierając określenia, które wyrażają szacunek i nie są osądzające, bez ustępstw na rzecz powierzchowności.

Jeśli chodzi o środowisko cyfrowe, to jeśli konieczne jest, aby Kościół był tam, gdzie ludzie spędzają część swojego czasu, równie fundamentalne jest inwestowanie w opiekę i kształcenie, aby uczyć się nowych języków i otwierać ścieżki znaczenia, nie przyjmując logiki *influencerów*, ale dążąc do kształtowania otwartych wspólnot, a nie "baniek" wiary. Mądre wykorzystanie nowych mediów może także pozwolić na lepsze opowiadanie o działalności Kościoła, która często jest mało znana na zewnątrz także z powodu zmęczenia, niemożności i lęku w jej przekazywaniu.

Partycypacja i współodpowiedzialność wymagają siły napędowej w postaci przejrzystej komunikacji, dzielenia się informacjami i dbałości o zaangażowanie różnych interesariuszy w procesy. To właśnie brak przejrzystości, zdaniem niektórych, sprzyjał tuszowaniu i zaniechaniu działań w kluczowych kwestiach, takich jak zarządzanie zasobami gospodarczymi oraz sumienie i nadużycia seksualne.

2.6 Podziel się

W narracjach synodalnych dostrzega się silne pragnienie uznania wartości współodpowiedzialności, która rozwija się tam, gdzie ludzie czują się dowartościowani, gdzie nie czują się zdradzeni, naruszeni, opuszczeni. Współodpowiedzialność jawi się jako

prawdziwa

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

antidotum na dychotomię ksiądz-kapłan. Kościół wydaje się zbyt "pretocentryczny", a to pozbawia go uprawnień, stając się alibi dla delegacji lub odmowy ze strony świeckich, często zdegradowanych do roli jedynie wykonawczej i funkcjonalnej, zamiast protagonistów, budowniczych "nas". Ale nie z tego powodu zwolnieni z ryzyka rozwoju form klerykalizmu w zarządzaniu powierzonymi im małymi przestrzeniami władzy.

Marginalizacja świeckich dotyczy głównie kobiet: to, czego powszechnie odczuwa się brak, to rzeczywisty podział obowiązków, który pozwala kobiecemu głosowi wyrazić się i liczyć. Szczególną uwagę należy zwrócić na kobiety zakonne i konsekrowane, które często czują się wykorzystywane jedynie jako "praca duszpasterska".

W odniesieniu do współodpowiedzialności odnotowuje się również brak lub nieefektywne funkcjonowanie ciał partycypacyjnych: w kilku społecznościach ich brakuje, natomiast w wielu przypadkach są one sprowadzone do formalności, uzasadniającej już zdefiniowane wybory. Dlatego wzywamy do ich odrodzenia jako przestrzeni konkretnego doświadczenia eklesjalnej współodpowiedzialności, rozwoju rozszerzonego przywództwa i przyswojenia sobie stylu synodalnego, w którym decyzje podejmowane są wspólnie, na podstawie wkładu każdej osoby w zrozumienie głosu Ducha, w kluczu rozeznania, a nie demokracji przedstawicielskiej.

Pomocne w tym względzie może być również uruchomienie zintegrowanego duszpasterstwa między parafiami oraz parafii z tymi, którzy żyją głoszeniem Ewangelii w swoich środowiskach życia. W każdym razie potrzebna jest waloryzacja wspólnej godności chrzcielnej, która poza wszelką logiką czysto funkcjonalną prowadzi do uznania odpowiedzialności wszystkich wierzących, każdego z właściwym mu darem, w budowaniu i misji wspólnoty kościelnej.

Ruchy, stowarzyszenia i grupy kościelne mogą przyczynić się do bogactwa komunii i skuteczności wysiłku ewangelizacyjnego, jako miejsca wychowania do współodpowiedzialności i cenne doświadczenia dla ewangelizacji, gdy są otwarte na współpracę między sobą i na uczestnictwo w życiu Kościoła lokalnego.

2.7 Dialog

Kościół żyje wiarą zanurzony w dzisiejszym świecie, konfrontowany codziennie ze światem pracy, szkoły i kształcenia, środowiskami społecznymi i kulturowymi oraz kluczowymi aspektami globalizacji. Dzięki tej konfrontacji człowiek ma świadomość, że wiara nie jest już centralnym punktem odniesienia dla życia wielu ludzi: dla wielu Ewangelia nie jest już potrzebna do życia. A jednak nawet ten czas wzywa nas do podjęcia, z *parousią* i pokorą, wyzwania, by pozwolić się zaskoczyć ziarnom Słowa obecnym w każdym kontekście, dostrzegając je w najbardziej nieoczekiwanych miejscach i formach, jako znaki kreatywności Ducha.

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

Troska o wspólny dom, dialog międzypokoleniowy, spotkania między pokoleniami, kryzys rodziny, sprawiedliwość, polityka, ekonomia, styl życia, pokój i rozbrojenie...

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

Wspólnota chrześcijańska jest wzywana do wypowiedzenia się, ale często wydaje się być afoniczna, zamknięta, osądzająca, podzielona i mało kompetentna. Miejsca i sposoby dialogu w Kościele są wciąż nieliczne, zwłaszcza między Kościołem lokalnym a społeczeństwem obywatelskim: często podąża się ścieżkami równoległymi, gdzie każdy żyje swoją rzeczywistością bez ingerencji, bez kwestionowania. Proces synodalny ujawnił, że wiele realiów społecznych, administracyjnych i kulturowych żywi pragnienie bardziej wytrwałej konfrontacji i bardziej systematycznej współpracy z rzeczywistością kościelną. Kościół synodalny ma świadomość, że musi nauczyć się iść razem ze wszystkimi, także z tymi, którzy się w nim nie rozpoznają, z tymi, którzy należą do innych wyznań, z tymi, którzy nie wierzą, ucząc się decentralizacji i przekraczania konfliktów. Od dzisiejszej kultury może nauczyć się większej zdolności do dialogu i konfrontacji, szanując różne kompetencje i sfery, umiając także kwestionować siebie, tak jak od ubogich może nauczyć się większej pokory i wytrwałości. Szczególnym źródłem dialogu jest bogactwo sztuki i historii zachowane w tak wielu społecznościach, które może stać się miejscem spotkań dla wszystkich.

2.8 Strona główna

Czuć się lub nie czuć się u siebie, to kryterium oceny Kościoła przez poszczególne osoby. Dom to gościnna przestrzeń, na którą nie trzeba sobie zasłużyć, miejsce wolności, a nie przymusu. Dla wielu parafia, grupa, ruch są kontekstami prawdziwego spotkania, przyjaźni i dzielenia się. Ci, którzy postrzegają siebie poza wspólnotą chrześcijańską, często obserwują natomiast dynamikę bardziej zbliżoną do kontekstu sekciarskiego lub "fanklubu". Czuje się wyalienowany z obszarów specjalizacji duszpasterskiej, które łatwo przekładają się na obszary władzy. Zamiast o domu, o wspólnocie myśli się raczej jako o centrum świadczenia usług, mniej lub bardziej zorganizowanym, którego znaczenie z trudem udaje się uchwycić. Dlatego pilnie trzeba przemyśleć styl i priorytety domu. Jeśli przyjmowanie i towarzyszenie staje się pierwszoplanowe, wszystko musi stać się bardziej istotne, począwszy od struktur i aspektów biurokratycznych. Kościół-dom nie ma drzwi, które się zamykają, ale obwód, który nieustannie się poszerza.

Wspólnotom kościelnym grozi również ryzyko samoodniesienia i zamknięcia się, lub tworzenia "baniek": grup, w których przeżywa się intensywną wiarę i drogę życiową, ale z niewielką gotowością do przyjęcia nowości, osób i propozycji. Tak wiele odrębnych "baniek" czyni społeczności fragmentarycznymi, przestrzeniami, w których istnieje ryzyko podziału władzy i ról, wyłączności i wykluczenia tych, którzy pukają. Aby przeciwstawić się wyzwaniu fragmentacji, na poziomie parafialnym i diecezjalnym, musimy inwestować w budowanie braterskich relacji, doceniając pluralizm wrażliwości i środowisk jako zasób. W szczególności świadectwo miłości jest miarą zdolności do bycia otwartym.

2.9 Przejścia przez życie

Wspólnota chrześcijańska, która chce iść razem, jest wezwana do zakwestionowania własnej zdolności do trwania przy człowieku przez całe jego życie i do towarzyszenia mu w autentycznym przeżywaniu jego człowieczeństwa i wiary w odniesieniu do różnych wieków i sytuacji. Kwestionuje się tu formacyjne działanie wspólnot, ale także to, w jakim stopniu są one w stanie zaoferować się jako punkt odniesienia dla coraz bardziej złożonych trajektorii życiowych dzisiejszych kobiet i mężczyzn. Towarzyszenie życiu ludzi jest czymś znacznie szerszym niż formacja, ponieważ chodzi o bycie obok, wspieranie, aby poprzez wspólne doświadczenia dać ludziom możliwość pielęgnowania ich wierzącego sumienia, zwiększania ich zasobów relacyjnych, poznawczych, afektywnych, duchowych.

W Kościołach lokalnych i parafiach doświadczenia stowarzyszeniowe (oratoria, grupy, stowarzyszenia i ruchy) stanowią dziedzictwo formacyjne, które - jeśli jest odpowiednio pielęgnowane - pozwala wspólnotom towarzyszyć wzrostowi w człowieczeństwie i w wierze osób w różnym wieku i w różnych warunkach życia, w dialogu międzypokoleniowym i we wspieraniu wymiaru powołaniowego.

Wspólnym postulatem jest przemyślenie ścieżek towarzyszenia, tak aby były one szyte na miarę dla wszystkich: rodzin, osób najłabszych, osób niepełnosprawnych oraz tych, którzy czują się zmarginalizowani lub wykluczeni. Nawet droga inicjacji chrześcijańskiej musi przestawić się na logikę towarzyszenia, integrując wymiar poznawczy, afektywny, relacyjny i estetyczny poprzez wielość narzędzi i języków.

Niezbędna okazuje się także rewizja kształcenia wstępnego i ustawicznego kapłanów, zarówno pod względem treści, jak i form, a także wzmocnienie umiejętności świeckich mężczyzn i kobiet zaangażowanych w różne posługi, począwszy od posługi katechetycznej, także poprzez maksymalne wykorzystanie Instytutów Nauk Religijnych, Szkół Teologicznych i Wydziałów Teologicznych. W tym sensie istnieje również podkreślana przez wielu potrzeba uczynienia rodzin podmiotem, a nie odbiorcą działań duszpasterskich, jako paradygmatu relacji, które towarzyszą życiu ludzi. To czas wspólnego spaceru z rodzinami, kapłanami i osobami konsekrowanymi.

2.10 Metoda

Aby nadać kształt i konkretność procesowi synodalnemu, zaproponowano metodę słuchania zarysowaną według zasad rozmowy duchowej. Nie była to jedyna droga; obok małych grup synodalnych odbywały się także spotkania i dyskusje w zgromadzeniach, rozmowy z poszczególnymi osobami, wypełniano kwestionariusze, a niektóre grupy opracowywały dokumenty. Różnorodność metod i narzędzi stanowi bogactwo, ale pod warunkiem, że spójność środków z celem, jakim jest

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

promować relacje i budowanie więzi.

Powroty wskazywały na powszechne i serdeczne uznanie dla duchowej rozmowy wokół Słowa Bożego, z jej trzema etapami: zabieranie głosu przez każdego z uczestników, tak aby nikt nie pozostał na uboczu; słuchanie słowa każdego przez innych i rezonans, jaki wywołuje; określenie owoców słuchania i kroków, które należy podjąć wspólnie. Metoda ta umożliwiła zainicjowanie lub odtworzenie ścieżek wspólnotowych, dzięki skupieniu się na głębokich rezonansach z wykluczeniem form debaty czy dyskusji, co pozwoliło ludziom opowiedzieć swoje historie bez poczucia bycia ocenianym. Zachęcała również do kontaktu z płaszczyzną emocji i uczuć, która jest głębsza niż płaszczyzna logiki i racjonalnej argumentacji, i z tego powodu mniej uczęszczana, ale o wielkim znaczeniu w wymiarze antropologicznym i wiary: to na tej płaszczyźnie człowiek decyduje się naprawdę zaangażować i powierzyć siebie. To tłumaczy powszechną prośbę o przyjęcie jej jako zwykłej praktyki, w szczególności o uaktywnienie grup słuchania i rozeznawania. Równocześnie podkreślano obawę, że entuzjazm i pragnienie uczestnictwa, jakie zrodziło doświadczenie grup synodalnych, może wkrótce wygasnąć, jeśli nie zapewni się mu ciągłości i jeśli zainicjowany proces synodalny nie doprowadzi do konkretnych zmian (praktyk i instytucji) w życiu wspólnot.

3. Od priorytetów do "miejsc synodalnych", by dalej iść razem

Rozeznanie nad syntezami diecezjalnymi i opracowanie dziesięciu jąder pozwoliło na określenie pewnych priorytetów, na których skupi się kontynuacja procesu synodalnego. Zawsze w zgodzie z Synodem powszechnym, w rzeczywistości Kościoły we Włoszech pogłębią fazę słuchania, zwracając szczególną uwagę na wzrastanie w stylu synodalnym i w trosce o relacje, na rozwijanie i integrowanie metody rozmowy duchowej, na promowanie współodpowiedzialności wszystkich ochrzczonych, na usprawnienie struktur dla skuteczniejszego głoszenia Ewangelii.

Z tej perspektywy decydujące będzie wsłuchiwanie się w różne "światy", w których żyją i pracują chrześcijanie, czyli kroczenie razem ze wszystkimi, którzy tworzą społeczeństwo, ze szczególnym uwzględnieniem tych obszarów, które często pozostają milczące lub niewysłuchane: rozległy świat ubóstwa (ubóstwo, trudności, opuszczenie, słabość, niepełnosprawność, marginalizacja, wyzysk, wykluczenie lub dyskryminacja w społeczeństwie, jak również we wspólnocie chrześcijańskiej), sfery kultury (szkolnej, uniwersyteckiej i naukowej), religii i wyznań, sztuki i sportu, ekonomii i finansów, pracy, biznesu i zawodów, zaangażowania politycznego i społecznego, instytucji cywilnych i wojskowych, wolontariatu i trzeciego sektora. Są to przestrzenie, w których Kościół żyje i działa poprzez osobiste i zorganizowane działania tak wielu chrześcijan, a słuchanie nie byłoby pełne, gdyby nie uchwyciło także ich głosu. Aby sprzyjać szerokiemu i autentycznemu słuchaniu, trzeba będzie przemodelować języki Kościoła, aby

KONFERENCJA BISKUPÓW WŁOSKICH

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

uczyć się nowych, uczęszczać na mniej typowe kanały, a także twórczo adaptować metodę "rozmowy duchowej", tak aby dotrzeć do tych, którzy nie bywają w chrześcijańskich wspólnotach. W tym sensie ważne będzie wzmocnienie i uczynienie stabilnym w czasie słuchania młodych ludzi, które umożliwił świat szkoły i uniwersytetu, aby wejść w relacje z ludźmi, z którymi Kościół nie spotkałby się w inny sposób.

Inny przypadek, który się pojawił, to weryfikacja rzeczywistej jakości relacji wspólnotowych i dynamicznego napięcia między doświadczeniem braterstwa a dążeniem do misji, w ramach której bada się także funkcjonowanie struktur, aby służyły misji, a nie pochłaniały energię dla samego utrzymania. Refleksja, która pomoże zweryfikować trwałość, funkcjonalność i wpływ na środowisko naturalne, będzie musiała również zająć się kwestią decentralizacji duszpasterstwa i przyczynić się do ożywienia organów partycypacyjnych (zwłaszcza Rad ds. Duszpasterskich i Ekonomicznych), aby mogły one być miejscami autentycznego rozeznania wspólnotowego i rzeczywistej współodpowiedzialności. Temat struktur przyniesie ze sobą konieczność kontynuowania refleksji nad tym, co znaczy konkretnie realizować styl przywództwa kościelnego ożywionego synodalnością.

Rok duszpasterski 2022-2023 będzie więc okazją do skupienia się na usługach i posługach kościelnych, do przezwyciężenia znużenia i lepszego zakorzenienia działania w słuchaniu Słowa Bożego i naszych braci i siostr: to bowiem może odróżnić diakonię chrześcijańską od zaangażowania zawodowego i humanitarnego. Często ciężkość w służbie, we wspólnotach i w ich liderach, wynika z logiki "zawsze tak było" (por. *Evangelii gaudium* 33), ze spiętrzenia spraw do załatwienia, z nawału kościelnej i cywilnej biurokracji, zaniebując centralne miejsce słuchania i relacji. W obliczu wielkiego pragnienia słuchania Słowa Bożego i naszych braci, fundamentalne znaczenie ma ponowne połączenie diakonii z jej duchowym korzeniem, życie "mistycznym, kontemplacyjnym braterstwem, które umie patrzeć na świętą wielkość bliźniego, które umie odkryć Boga w każdym człowieku" (*Evangelii gaudium* 92). W ramach tej refleksji nad stylem bycia Kościołem będzie można podjąć zagadnienia związane z formacją świeckich, wyświęconych szafarzy, konsekrowanych mężczyzn i kobiet; ze współodpowiedzialnością kobiet w ramach wspólnoty chrześcijańskiej; z ustanowionymi posługami, innymi powołaniami i posługami kościelnymi zaszczerpionymi we wspólnym powołaniu chrzcielnym Ludu Bożego "kapłańskim, prorockim i królewskim".

W celu odżywienia i wsparcia drogi synodalnej Kościołów we Włoszech w komunii z procesem zachodzącym na poziomie uniwersalnym, postanowiono pogrupować priorytety, które wyłoniły się na trzech osiach, określonych jako "miejsca synodalne": ulica i wieś (słuchanie światów żywotnych), szpitalnictwo i dom (jakość relacji i struktur kościelnych) oraz diakonia i formacja duchowa. Strony te mogą być dowolnie adaptowane, a każdy Kościół lokalny będzie mógł dodać czwartą, która wzmocni priorytet wynikający z drogi przebytej w pierwszym roku.

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

Ten z placu budowy to obraz wskazujący na potrzebę Bazy, Komisji Społecznej

**KONFERENCJA BISKUPÓW
WŁOSKICH**

Krajowe Biuro Komunikacji Społecznej

która nie ogranicza się do organizacji wydarzeń, ale ma na celu realizację ścieżek słuchania i doświadczeń przeżytej synodalności, których reinterpretacja będzie punktem wyjścia dla kolejnych etapów krajowej Drogi Synodalnej. Dzięki warsztatom i doświadczalnemu charakterowi będzie można zaadaptować metodę "rozmowy duchowej" i otworzyć proces synodalny także dla tych, którzy do tej pory nie byli w niego zaangażowani.